General | Aguaita.cat | Actualitzat el 26/02/2021 a les 18:54

La URV debat polítiques per aturar la sagnia del despoblament que patixen les zones rurals

Experts lamenten la manca de polítiques reals així com la dificultat d'accés als serveis i el baix dinamisme econòmic

Carrers de Batea. a la Terra Alta | S.B.

Quines polítiques poden resultar útils per frenar el despoblament que pateixen àrees geogràfiques del país com les comarques del Pirineu i les Terres de l'Ebre. Experts de diversos punts de Catalunya, l'Estat i la Unió Europea han debatut este divendres estratègies en un 'workshop' sobre 'Repoblament/Despoblament a Catalunya' organitzat per la Càtedra d'Economia Local i Regional de la URV. Des del món acadèmic han lamentat la manca de polítiques efectives en este àmbit. Han posat sobre la taula la necessitat d'ancorar la població jove a les zones rurals garantit l'accés a serveis públics bàsics, les oportunitats laborals, amb iniciatives com l'emprenedoria social, i la generació de vincles socio-culturals comunitaris.

El reforç demogràfic de les zones rurals experimentat els anys anteriors a 2008, amb l'arribada de 3 milions de persones nouvingudes a l'Estat espanyol i la millora de les infraestructures de comunicació, va acabar esvaint-se amb l'esclat de la crisi econòmica, que va deixar una situació d'estancament i retrocés demogràfic. En este context, la despoblació, segons ha recordat Vicente

Pinilla, responsable de la Càtedra de Despoblació de la Universitat de Saragossa, ha estat objecte habitual de grans consensos polítics que no s'han acabat traduint a la pràctica.

Es tracta d'un fenomen de llarg abast, que va tenir el seu punt culminant els anys 50 de la postguerra, però que no ha deixat de manifestar-se en les dades al llarg del segle XX. Els experts constaten que si no existeix un valor diferencial a l'hora d'accedir als serveis disponibles a les zones urbanes, difícilment es podrà mantenir la població al territori.

Un problema, en estos moments, no es focalitza únicament als nuclis petits, alguns dels quals són demogràficament "insalvables" per tenir un estructura "inviable" a mig termini, segons el professor de Geografia Humana de la UAB, Joaquín Recaño. "Ja no radica als pobles petits, per una metàstasi ja afecta a les capitals comarcals que presten serveis: no són atractives a la immigració i no retenen als seus joves, és un problema generalitzat: el capital humà no s'acaba reinstal·lant. Els immigrants arriben o no es queden perquè patixen els factors d'expulsió dels joves", ha argumentat.

Alguns experts com Recaño han apuntat que Catalunya no és una de les àrees més greument afectades pel fenomen en comparació amb algunes regions de l'Estat. Tot i això, el secretari d'Administracions Locals, Miquel Àngel Escobar, ha reconegut l'existència de la dualitat entre la "metròpoli i territori", també pel que fa als fluxos de recursos, i ha apostat per superar-la construint "una país molt més pensat com una xarxa" més enllà de les "corones" al voltant de Barcelona i el seu concepte de centralització. "També el territori ha construït la seua imatge des d'una zona de confort de la qual hauríem de sortir: posem en valor les pròpies necessitats i no tant potser l'oferta de singularitat i aportació cap a un sistema de xarxa", ha afegit.

Partidari de "generar oportunitats d'atracció al territori" més que del concepte tradicional de "fixar" població als territoris, Escobar ha reconegut que la pandèmia ha permès fer viable l'interès per la qualitat de vida dels entorns rurals amb el desenvolupament de la connectivitat i les possibilitat del treball a distància. En este sentit, ha advocat perquè els joves tinguen l'oportunitat de quedar-se o marxar del seu territori, al mateix temps que aquestes comarques que veuen des de fa anys com s'envelleix la seva població puguen "atreure gent". Proposa associar inversions i propostes d'activació territorial.

Des del món acadèmic, les propostes són diverses i abasten diferents àmbits. En general, però, coincideixen a recordar que el consens polític manifestat fins ara sobre el problema de la despoblació rarament s'ha traslladat en iniciatives reals en el terreny pràctic. Especialment crític s'ha mostrat el professor de Dret Administratiu de la Universitat de Burgos Fernando García-Moreno. "És un problema greu d'Estat que s'hauria hagut d'assumir des de fa molts anys i no ara, quan ja és un procés incipient", ha assegurat, tot recordant que a la seva província han desaparegut més de 50 municipis des de mitjan segle XX.

L'impuls a la bioeconomia, el foment de l'emprenedoria social -aquella destinada, precisament, a satisfer els serveis socials bàsics d'aquestes mateixes zones, com l'atenció a la gent gran-, la instal·lació de centres multiserveis per evitar desplaçaments, el desplegament d'Internet de banda ampla o fibra òptica, caixes automàtics, agents de desenvolupament local municipals per accedir a ajuts es plantegen com algunes de les experiències concretes.

Es tracta no només, però, de garantir les condicions estrictament econòmiques per frenar el despoblament i afavorir que els joves visquen al territori. "Les persones no només busquem un treball, unes condicions econòmiques: també un clima social i una sèrie de serveis. Les enquestes a la població més jove diuen que necessitem algun atractiu cultural al territori. Quan es pregunta si tindria feina es quedaria a viure al territori, la resposta dels jovents no és tan evident que sí: no és només un problema econòmic sinó més ampli", ha sentenciat el professor d'Anàlisi Econòmica de la Universitat Jaume I de Castelló, Vicente Budí.